

Оксана Клименко,

заступник завідувача кафедри гуманітарних дисциплін
Навчально-наукового інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ,
доцент, канд. іст. наук

**ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ УКРАЇНИ
З ПИТАНЬ ДЕРЖАВИ І ПРАВА**

Проаналізовано електронні інформаційні ресурси України з питань держави і права. Розглянуто юридичні інформаційні ресурси Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Презентовано діяльність Національної юридичної бібліотеки з формування електронних баз даних правової інформації.

Ключові слова: електронні інформаційні ресурси України з питань держави і права, інформація, інтернет-середовище, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Національна юридична бібліотека.

За умов швидкого розвитку глобального інформаційного суспільства [1], трансформації державотворчих процесів в Україні, широкого використання інформаційно-комунікаційних технологій в усіх сферах життя особливого значення набувають проблеми оптимального використання електронної нормативно-правової бази у навчальному процесі під час підготовки сучасних фахівців-правознавців, коли активно триває процес законотворчості молоді незалежної держави, інтеграції України у світовий інформаційний простір.

Сьогодні в Україні реалізовано право на інформацію та створено можливості для вільного доступу до статистичних даних, архівних, бібліотечних і музейних фондів, інших інформаційних банків, баз даних, інформаційних ресурсів (ст. 6. «Гарантії права на інформацію» Закону України «Про інформацію») [2].

Постійні зміни в законодавстві в умовах формування нового демократичного типу праворозуміння, побудови правової держави і становлення громадянського суспільства в Україні спонукають як фахівців-практиків, так і викладачів та студентів-правознавців звертатися за свіжою правовою інформацією до інтернет-середовища у зв'язку з постійним оновленням законодавчої нормативної бази.

Відповідно п. 2 статті 17 «Правова інформація» Закону України «Про інформацію» [2] «Джерелами правової інформації є Конституція України

ISSN 2224-9516 Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2012. Вип. 34 (254к/96-ВР), інші законодавчі і підзаконні нормативно-правові акти, міжнародні договори та угоди, норми і принципи міжнародного права, а також ненормативні правові акти, повідомлення засобів масової інформації, публічні виступи, інші джерела інформації з правових питань».

З метою максимально повного інформаційного забезпечення у всіх царинах суспільного життя України вітчизняні бібліотеки визначають стратегію формування загальнодержавної інформаційно-комунікаційної системи освіти і науки, розглядають особливості створення та розвитку національних електронних інформаційних ресурсів, оптимальні методи організації доступу до світових наукових електронних ресурсів, приділяють увагу інноваційним стратегіям розвитку бібліотек в умовах електронного середовища [6].

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (далі – НБУВ) – головний науково-інформаційний центр держави, входить до числа десяти найбільших національних бібліотек світу (комплектуються майже всіма українськими виданнями, отримує примірник дисертацій, які захищаються на території України, веде міжнародний книгообмін з понад 1,5 тис. науковими закладами і бібліотеками 80 країн світу. Юридичні інформаційні ресурси НБУВ, які постійно поповнюються оновленою правовою інформацією, структуровано так:

– Електронний каталог НБУВ – література із фонду НБУВ з питань юридичних наук (пошук за ключовими словами, авторами, роками видання, назвами та рубрикатором). Перегляд нових надходжень.

– Юридичні ресурси Інтернет – анотований тематичний навігатор українськими ресурсами Інтернету для юристів (пошук за ключовими словами, назвами ресурсів). Також інтернет-путівник по юридичних ресурсах України.

– Юридична бібліографічна довідка – архів відповідей бібліотекарів на запити юридичної тематики віддалених користувачів (пошук за ключовими словами, темами запитів, тематичним рубрикатором). Також сторінка Віртуальної бібліографічної довідки [3].

Серед найвідвідуваніших баз даних з права та юридичних наук є такі:

– Верховна Рада України (UA) Законодавство України (<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>);

– Верховна Рада України (UA) Законопроекти (<http://www.rada.gov.ua/proza.htm>);

– База даних «Загальне законодавство» (<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>);

– Електронна юридична бібліотека (UA) Книги, дипломні, курсові, реферати (<http://law.biz.ua/>);

- Електронна бібліотека. Кримінальне право (UA) (http://www.crime.direx.org/e-library/e-library_main_ukr.htm);
  - Нормативні акти України (UA). Є пошукова система документів (<http://www.nau.kiev.ua/>);
  - Нормативні акти України в бібліотечний і суміжних галузях (UA) (<http://www.nbuv.gov.ua/law/>);
  - Юриспруденція он-лайн (UA) Статті (<http://www.lawyer.org.ua/>);
  - Юридична бібліотека PRAO.BIZ.UA (<http://pravo.biz.ua/index.php>);
  - Єдиний державний реєстр судових рішень (<http://reyestr.court.gov.ua/>);
  - Інтернет-портал правової інформації (<http://www.pravo.gov.ru/>).
- Найновішу спеціалізовану законодавчо-нормативну інформацію можна отримати на таких офіційних сайтах:
- Президент України (<http://prezident.gov.ua/>) – новини, діяльність, проекти. Інститут президентства та Адміністрація Президента;
  - Верховна Рада (<http://www.rada.gov.ua/>) – новини Верховної Ради, хід пленарних засідань, законопроекти, зміст української Конституції, пошуковий сервер у законодавстві України;
  - Кабінет Міністрів України (<http://www.kmu.gov.ua/>) – склад Кабінету Міністрів. Повідомлення Прес-служби Кабінету Міністрів України. Офіційна інформація;
  - Верховна Рада АРК (<http://www.rada.crimea.ua>);
  - Рада Міністрів АРК (<http://www.crimea-portal.gov.ua>);
  - Верховний суд України (<http://www.scourt.gov.ua/>) – про Верховний суд, законодавство, судова практика, інформація для громадян, публікації у ЗМІ, офіційні видання, історія судових органів;
  - Вищий господарський суд України (<http://www.arbitr.gov.ua/>) – про Верховний суд, законодавство, судова практика, інформація для громадян, публікації у ЗМІ, офіційні видання, історія судових органів;
  - Генеральна прокуратура України (<http://www.gp.gov.ua/>) – структура, нормативні документи, новини, прес-релізи;
  - Державна податкова служба України (<http://www.sta.gov.ua/>) – загальна інформація про ДПА України, новини, податкове законодавство, видання ДПА, навігатор платника податків;
  - Рахункова палата України (<http://www.ac-rada.gov.ua/achamber>) – інформація про Рахункову палату, нормативно-правова база, діяльність, міжнародне співробітництво, оголошення, посилання, електронна бібліотека, форум, пошук, архів;
  - Вища рада юстиції України (<http://www.vru.gov.ua/>) – хронологія діяльності, склад ради, законодавча база, контакти;

- Державна служба зайнятості України (<http://www.dcz.gov.ua/>) – довідкова інформація: загальні відомості про службу зайнятості; інформація про діяльність, соціальні послуги роботодавцям і населенню; консультації; прес-центр. Правова бібліотека, електронний каталог, міжнародне співробітництво. Пошук роботи та працівників, корисні посилання;
- Державна служба статистики України (<http://www.ukrstat.gov.ua/>) – новини, інформація про комітет, структуру, діяльність. Нормативно-правова база, видання, коментарі фахівців, статистична інформація, пошук;
- Європейський Суд з прав людини (<http://www.echr.coe.int>);
- Конституційний Суд України (<http://www.ccu.gov.ua/>);
- Національний Банк України (<http://www.bank.gov.ua/>) – матеріали та статистичні дані з питань діяльності банку та банківської системи України, інформація з макроекономічних показників, платіжного балансу, платіжної системи, банкнотам, монетам, курсам валют, актуальна щоденна інформація з міжбанківського ринку;
- Служба безпеки України (<http://www.sbu.gov.ua/>) – історія, структура та діяльність служби безпеки України, нормативна база;
- Рада національної безпеки і оборони України (<http://www.rainbow.gov.ua/>) – діяльність Ради. Концепція національної безпеки України. Корисні посилання на органи державної влади та мас-медіа в Інтернет-мережі;
- Міжнародний фонд «Відродження» (<http://www.irf.kiev.ua/>) – Фонд Дж. Сороса в Україні: новини, конкурси та програми. Огляд газети «Відкритий Світ». Прес-клуб;
- Державна митна служба України (<http://www.customs.gov.ua/>) – інформація з питань митного регулювання зовнішньоторговельної діяльності. Загальні відомості, головні напрями діяльності, документи, митні правила, додатки;
- Національний депозитарій України (<http://csd.ua/>) – інформація про діяльність, новини, історія, законодавча база, публікації, прес-релізи, контактна інформація;
- Фонд державного майна України (<http://www.spfu.gov.ua/>) – історія створення, структура, регіональні відділення, фондові біржі, видання. Новини приватизації, дані про хід приватизації. Довідкова інформація;
- Державна адміністрація зв'язку (<http://www.stc.gov.ua/>) – новини галузі, програми, проекти, законодавчі документи;
- Антимонопольний комітет України (<http://www.amc.gov.ua/>) – новини, інформація про комітет (склад, структура, розпорядок роботи, каталог послуг), закони, перелік монополістів, видання;

– Міністерство оборони України (<http://www.mil.gov.ua/>) – новини, керівництво, склад, структура, техніка та озброєння, миротворча діяльність та Програма розвитку;

– Міністерство внутрішніх справ України (<http://lucl.lucl.kiev.ua/start/www.centrmia.gov.ua/>) – інформація про Міністерство та його роботу. Посилання на інформаційні ресурси Міністерства;

– Міністерство закордонних справ України (<http://www.mfa.gov.ua/>) – історія, структура, керівний склад Міністерства. Інформаційні матеріали: новини, прес-релізи брифінги, офіційні заяви, інформація для журналістів, дипломатичні відносини. Посольства та представництва України за кордоном. Консульські питання;

– Міністерство охорони здоров'я України (<http://www.health.gov.ua/>) – робота міністерства та його підвідомчих установ, структура, інформація про майбутні події в сфері охорони здоров'я (семінари, симпозиуми та ін.). Контактна інформація. Медичні заклади України;

– Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України (<http://www.mon.gov.ua/>) – контактні дані Міністерства. Останні новини. Інформація про освіту: опис системи освіти України та європейських держав. Розвиток науки. Преса про освіту та науку. Центр з усиновлення дітей;

– Міністерство економічного розвитку і торгівлі України (<http://www.me.gov.ua/>) – інформація про Міністерство, економічну політику України. Моніторинг соціально-економічного розвитку України та її регіонів, нормативні акти, календар подій, новини;

– Міністерство фінансів України (<http://www.minfin.gov.ua/>) – інформація про Міністерство: історія, структура, напрями діяльності, керівництво. Новини. Інформаційні матеріали: прес-релізи, виступи, конференції, аналітичні матеріали, дослідження та огляди. Бізнес-інформація. Правові аспекти та ін.;

– Міністерство юстиції України (<http://www.minjust.gov.ua/>) – центральний апарат, територіальні підрозділи, структура, державний комітет у справах релігій, держдепартамент у справах національностей та міграції, суди, органи юстиції, держпідприємства, міжнародна діяльність, офіційна хроніка, історичний екскурс, інформаційно-правові ресурси;

– Міністерство культури України (<http://www.mincult.gov.ua/>) – структура Міністерства, нормативні акти, інформація;

– Міністерство екології та природних ресурсів України (<http://www.menr.gov.ua/>) – дані про стан навколишнього середовища та екологічні проблеми України; екологічні виставки. Мета та завдання Міністерства, керівництво та структура. Природоохоронне законодавство. Узагальнююча

інформація про надзвичайні ситуації та екологічно небезпечні об'єкти. Джерела фінансування. Архів матеріалів про діяльність Міністерства. Посилання на ресурси в Інтернет органів державної влади та міністерств;

– Міністерство надзвичайних ситуацій України (<http://www.mns.gov.ua/>) – керівництво та діяльність Міністерства. Преса МНС. Міжнародні зв'язки. Довідкова інформація. Аналітичні матеріали;

– Міністерство інфраструктури України (<http://www.mtu.gov.ua/>) – інформація про Міністерство, структуру галузі, діяльність, види транспорту. Каталог послуг, міжнародна діяльність, тендери, законодавство, архів документів, пошук, форум;

– Офіс Ради Європи в Україні (<http://www.coe.kiev.ua/>) – представництво і проектів Програми розвитку ООН в АПК (<http://www.undp.crimea.ua/>);

– Уповноважений Верховної Ради з прав людини (<http://www.ombudsman.kiev.ua/>).

У структурі НБУВ успішно функціонує Національна юридична бібліотека, яка забезпечує акумуляцію документально-інформаційних ресурсів (книжок, документів та інших носіїв інформації), котрі містять правову інформацію (сукупність документованих або публічно оголошених відомостей про право, його систему, джерела, реалізацію, юридичні факти, правовідносини, правопорядок, правопорушення, їх профілактику і боротьбу з ними тощо) та надає інтерактивний доступ до джерел інформації на всіх видах носіїв користувачам різних категорій [5].

За своїм цільовим призначенням, спеціалізацією, обсягом фондів, складом користувачів та іншими ознаками Національна юридична бібліотека є спеціалізованою бібліотекою загального користування.

У своїй діяльності Національна юридична бібліотека керується Конституцією України, законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, іншими нормативно-правовими актами, наказами НБУВ.

Основними завданнями Національної юридичної бібліотеки є:

- забезпечення правовою інформацією працівників органів державної влади, спеціалістів-правників, науковців, студентів, представників дипломатичного корпусу і міжнародних неурядових організацій та поширення правових знань серед населення;

- надання довідково-консультаційної допомоги;

- систематизація та аналіз матеріалів, які містять правову інформацію.

Для виконання основних завдань Національна юридична бібліотека:

- здійснює комплектування, обробку, централізовану каталогізацію і веде облік спеціалізованих бібліотечних фондів;

- формує довідково-інформаційні фонди та банки даних документально-інформаційних ресурсів, які містять правову інформацію;
- бере участь у внутрішньодержавному та міжнародному обміні інформацією з правових питань;
- розробляє правила користування бібліотечним фондом, які затверджуються наказом Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського;
- провадить культурно-просвітницьку діяльність, організовує лекторії, читачькі, наукові конференції, «круглі столи» тощо;
- надає в установленому порядку організаційні, методичні, консультаційні та інші послуги (в тому числі платні);
- співпрацює з іншими бібліотеками України незалежно від їх підпорядкування, а також навчальними закладами, науково-дослідними (науково-технічними) установами України та інших держав;
- провадить іншу діяльність, що впливає з її основних завдань.

Національна юридична бібліотека виконує свої функції з використанням фондів НБУВ, а також обов'язкових безплатних та платних примірників документів, документально-інформаційних ресурсів обмінних фондів бібліотек України (внутрішньодержавний обмін) і бібліотек інших держав (міжнародний обмін) на взаємовигідних умовах, придбанням в установленому законодавством порядку книжок, друкованих видань засобів масової інформації, кіно-, фото- і відеоматеріалів, інших документів, які містять правову інформацію.

Національна юридична бібліотека має право:

- планувати та визначати зміст, напрями і форми своєї діяльності;
- використовувати фонди, кошти та інше майно Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського в установленому порядку;
- отримувати в установленому порядку відомості про документально-інформаційні ресурси, які містять правову інформацію.

Національна юридична бібліотека забезпечує відвідувачам доступ до бібліотечного фонду і користування ним згідно з правилами, які затверджуються відповідно до п. 4 Положення, а також виконання інших вимог щодо обслуговування абонентів, встановлених Типовими правилами користування бібліотеками.

Обслуговування в Національній юридичній бібліотеці здійснюється за абонементом, зокрема за міжбібліотечним, міжнародним бібліотечним, і в читальному залі.

Організацію роботи і контроль за поточною діяльністю Національної юридичної бібліотеки здійснює її наглядова рада. Склад цієї ради

затверджується Національною академією наук за погодженням з Міністерством юстиції.

Згідно Постанови Кабінетом Міністрів України № 608 від 10 травня 2002 р. «Про порядок доставляння обов'язкових примірників документів»¹ з метою здійснення бібліографічного та статистичного обліку, забезпечення відповідального збереження видань, аудіо-, візуальної, аудіовізуальної продукції, поповнення національного інформаційного фонду до переліку одержувачів обов'язкового безоплатного примірника видань і аудіо-, візуальної, аудіовізуальної продукції України внесено Національну юридичну бібліотеку, до якої повинні надходити усі видання з питань держави і права рекомендованими бандеролями з відміткою «обов'язковий примірник» і вся аудіопродукція довідкового, навчального, науково-просвітницького, виробничо-професійного характеру з питань держави і права (крім аудіопродукції, створеної державними телерадіоорганізаціями).

Відповідно до пункту 15 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 7 березня 2007 року № 423 до Національної юридичної бібліотеки обов'язково надсилаються автореферати дисертацій з юридичних наук (п. 41 «Переліку установ і організацій, до яких обов'язково надсилаються автореферати дисертацій» (Наказ Вищої Атестаційної Комісії України від 03 грудня 2007 р. № 845²).

«Система електронних видань з правової проблематики» Національної юридичної бібліотеки [5] призначена для поліпшення інформаційного забезпечення суспільства шляхом формування та наступного поширення на комп'ютерних носіях (USB флеш-накопичувачах, компакт-дисках тощо) електронних інформаційних ресурсів із питань держави і права. Періодичність оновлення видань – 2–4 рази на рік. Електронні видання при перенесенні інформації на жорсткий диск комп'ютера не потребують інсталяційних процедур, мають веб-орієнтований інтерфейс.

Зміст видань:

- інформаційний бюлетень «Громадська думка про правотворення»;
- наукова юридична періодика України;
- автореферати дисертацій з правової проблематики, захищені в Україні;
- реферативна інформація про опубліковані результати наукової діяльності вітчизняних учених і фахівців у юридичній та суміжних сферах.

¹ http://www.ukrbook.net/zakony/P_608.htm

² <http://www.lib.nau.edu.ua/documents/docs/per.htm>

Електронні інформаційні ресурси Національної юридичної бібліотеки включають такі розділи:

- * Наукова юридична періодика України – 85 журналів і збірників наукових праць з проблем держави і права та юридичних наук;
- * Влада для громадян – Юридичні консультації;
- * Громадська думка про правотворення – Бюлетень оперативних матеріалів на базі аналізу правової електронної інформації;
- * Безпека підприємництва – Інформаційно-аналітичний бюлетень. Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»;
- * Автореферати дисертацій – 4,5 тис. текстів авторефератів дисертацій з правової проблематики, захищених в Україні;
- * Реферативна інформація – 25 тис. реферативних записів про публікації вітчизняних фахівців з юридичної тематики;
- * Юридичні інформаційні ресурси – Електронний каталог, повнотекстові ресурси, бібліографічна довідка;
- * Конституційне правосуддя в країнах СНД і Балтії – понад 70 дайджестів офіційних матеріалів і публікацій у періодичних виданнях (2009–2011);
- * Видання благодійної організації «Центр комерційного права» – Вісник Центру комерційного права / Українське комерційне право;
- * Україніка політична – Конституції, вибори народних депутатів, резонансні публікації;
- * Нормативні акти України в бібліотечній і суміжних галузях –
- * Закони України, Укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України тощо;
- * Система електронних видань з правової проблематики – Серія видань, що надаватимуться користувачам на комп'ютерних носіях
- * Інтернет-путівник по юридичних ресурсах України; Бази даних нормативних актів, сайти юридичних академічних установ і вищих навчальних закладів тощо.
- Інтернет-путівник по юридичних ресурсах України ³:

³ <http://www.nbuv.gov.ua/nyub/internet.html>

- Судова влада:
- * Верховний суд України;
- * Вища рада юстиції;
- * Вищий адміністративний суд України;
- * Вищий господарський суд України;
- * Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ;
- * Генеральна прокуратура України;
- * Державна судова адміністрація України;
- * Конституційний суд України;
- * Міністерство юстиції України.
- Електронні бібліотеки:
- * Законодавство України;
- * Нормативні акти на сайті Верховної Ради України;
- * Законопроекти;
- * Проекти нормативних актів на сайті Верховної Ради України;
- * Всеукраїнський юридичний портал;
- * Добірка матеріалів з правової тематики;
- * Закони України; <http://www.nbuv.gov.ua/nyub/internet.html>
- * Інформаційно-правовий портал;
- * Перший український юридичний форум;
- * Новини, огляд ЗМІ, статті;
- * Юридична бібліотека;
- * Кілька сотень книжок.
- Наукові установи:
- * Інститут законодавства Верховної Ради України;
- * Національна академія правових наук України;
- * Інститут проблем вивчення злочинності;
- * Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування;
- * Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності;
- * Науково-дослідний інститут правового забезпечення інноваційного розвитку;
- * Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва;
- * Науково-дослідний інститут фінансового права;
- * Науково-дослідний центр правової інформатики;
- * Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України;
- * Інститут економіко-правових досліджень НАН України;

– Вищі навчальні заклади:

* Національна академія державного управління при Президентові України;

* Дніпропетровський регіональний інститут державного управління;

* Львівський регіональний інститут державного управління;

* Одеський регіональний інститут державного управління;

* Харківський регіональний інститут державного управління;

* Національна академія прокуратури України;

* Національна юридична академія імені Ярослава Мудрого;

* Національний університет «Одеська юридична академія»;

* Академія адвокатури України;

* Київський університет права НАН України;

* Сайти юридичних факультетів університетів;

* Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

* Львівського національного університету імені Івана Франка;

* Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Становлення інформаційного суспільства, зміни в системі вищої освіти зумовили нові вимоги до професійної діяльності викладачів ВНЗ. Професорсько-викладацьким складом Національної академії внутрішніх справ уже накопичено значний досвід у розробленні методичних матеріалів із використанням електронних технологій (електронні підручники, методичні матеріали з використанням мультимедійних технологій тощо). Практично усі навчальні дисципліни забезпечені комплексом мультимедійних посібників, які, окрім тексту лекцій, наповнені цікавими ілюстративними матеріалами, додатковими фактичними та іншими матеріалами, що значно урізноманітнює та збагачує світогляд майбутніх фахівців. З 2011–2012 навчального року викладання усіх дисциплін обов'язково супроводжується використанням електронних засобів та максимальним залученням інформаційних ресурсів України з питань держави і права, що є якісно новою сходинкою оптимального навчально-виховного процесу Навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ. Під час вивчення різних дисциплін використовуються електронні посібники, розгалужена навігація мультимедійних програм дозволяє індивідуалізувати процес навчання, застосовувати їх у процесі самостійної роботи студентів та з метою самоосвіти. Зацікавлює студентів і активізує їхню пізнавальну діяльність використання у навчальному процесі комп'ютерних мультимедійних посібників, у яких поєднано текстову, графічну, звукову та відеоінформацію, що робить викладання навчального матеріалу наочним,

динамічним, яскравим. Самоконтроль та перевірка знань, адаптаційна система тестування є складником підготовки до навчального процесу.

Зважаючи на виклики часу (трансформація системи вищої школи, інтеграція у світовий освітній та інформаційний простір в умовах формування правової держави і громадянського суспільства) з одного боку, та тенденції консерватизму, ізоляваності, недосконалої організації – з іншого, пропонуємо координацію роботи бібліотек вищих навчальних закладів Міністерства внутрішніх справ України та Національної юридичної бібліотеки з метою формування галузевих документно-інформаційних та онлайн-ресурсів та кооперацію діяльності із запровадження інноваційних методів роботи для мобільного довідково-інформаційного обслуговування (включаючи електронну доставку документів) всіх категорій користувачів, створення науково-бібліографічної системи видань юридичної тематики. Електронні ресурси в умовах модифікації бібліотечних фондів галузевих вишів забезпечують високу інформаційну ємність, оперативність тиражування та розповсюдження документів, здешевлюють їхнє виробництво, стає можливою актуалізація даних. Формування ресурсної бази інформаційного обслуговування має ґрунтуватися на постійному моніторингу інформаційних потреб користувачів та запитуваності тих чи інших видів і форм ресурсів.

Активне використання у щоденній правничій практиці та навчальному процесі електронних інформаційних ресурсів України з питань держави і права є важливим кроком на шляху до цивілізованої інтеграції нашої країни у світовий освітній та інформаційний простір, посиленні конкурентоспроможності національної правової системи за узгодженою системою критеріїв, стандартів і характеристик, що дозволить Україні стати визнаною частиною європейського простору.

Отже, максимальне використання електронних інформаційних ресурсів України з питань держави і права (книжок, документів та інших носіїв інформації), які включають довідково-інформаційні фонди та банки даних і містять правову інформацію (сукупність документованих або публічно оголошених відомостей про право, його систему, джерела, реалізацію, юридичні факти, правовідносини, правопорядок, правопорушення, їх профілактику і боротьбу з ними тощо), інтернет-середовища є невід'ємним складником в успішній юридичній практиці, навчально-виховній та науково-дослідній діяльності фахівців-правознавців. Звернення до електронних інформаційних ресурсів і надалі підвищуватиме конкурентоспроможність вітчизняних спеціалістів у галузі права, ефективність державного управління, забезпечуватиме позитивні зміни в

ISSN 2224-9516 Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2012. Вип. 34
умовах становлення правової держави та побудови громадянського суспільства, підвищуючи якість життя, та сприятиме інтеграції України як повноправного члена міжнародного співтовариства у світовий простір, а загалом створюватиме міцний фундамент духовної еволюції українства.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки». – Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 12. – Ст. 102.
2. Закон України «Про інформацію». – Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.
3. Національна юридична бібліотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/info_law.html. – Назва з екрану.
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 31 січня 2000 року № 173 «Положення про Національну юридичну бібліотеку» (затверджене Постановою Кабінетом Міністрів України № 173 від 31 січня 2000 р. (<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=173-2000-%EF>)).
5. Система електронних видань з правової проблематики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/nyub/sev.html>. – Назва з екрану.
6. *Шемаєва Г.* Електронні ресурси бібліотек України в інформаційному забезпеченні науки: стан та перспективи розвитку / Ганна Шемаєва // Вісник Книжкової палати. – 2006. – № 8. – С. 29–32.

ISSN 2224-9516 Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2012. Вип. 34
УДК 025.126:027.021:004.7

Катерина Лобузінa,
зав. відділу НБУВ
Алла Герус,
зав. сектору НБУВ

ФОРМУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ КАРТОГРАФІЧНИХ РЕСУРСІВ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ

У статті розглянуто науково-методичні засади формування електронних картографічних ресурсів: електронного каталогу і баз даних картографічних матеріалів, авторитетних файлів географічних назв, електронних і цифрових колекцій карт. Представлено програмно-технологічні рішення та інтегровані електронні картографічні ресурси Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, створені на їх основі.

Ключові слова: електронні картографічні ресурси, авторитетні файли географічних назв, бібліографія картографічних видань, цифрові колекції карт.

Спеціалізовані підрозділи бібліотек мають власний науково-довідковий та пошуковий апарат, який зберігається безпосередньо в цих підрозділах. Більшість каталогів не входять до складу загального електронного каталогу бібліотек, що пов'язано зі змістовою специфікою технології наукового опису та характером організації фондів. Це стосується рукописів та стародруків, рідкісних видань, архівних джерел, історичних колекцій. Така ситуація пов'язана з історичною долею вітчизняних бібліотек, які впродовж ХХ ст. відчували на собі усі наслідки політичних, соціальних катаклізмів, зазнавали відчутних втрат, перемішень, забуття. Найбільш уразливими стали національні історико-культурні фонди, що були визнані не актуальними або потрапили до спецфондів, заборонених або обмежених у доступі [2].

Для створення повноцінних описів документів, матеріалів традиційних та електронних колекцій в НБУВ застосовуються засоби каталогізації на платформі САБ «ІРБІС-64» з клієнт-серверною архітектурою [10], що дає змогу організувати спільну роботу великого колективу кваліфікованих фондоутримувачів. Спільно з експертами спеціалізованих підрозділів НБУВ, спеціалістами відділу програмно-технологічного забезпечення